

Цетиње, 15. октобра

У политичком животу Аустро-Угарске опет је запео точак. Њен унутарњи живот опет се налази пред великим знаком питања. Криза се опет појавила. Све то показује ровитост стања у коме се сусједна монархија налази.

Бечки парламенат, који је почео тучом и револверском пуцњавом, на окупу је, али без сигурне радне већине. Зато је председник аустриског министарства барон Гауч предузео да конферира са највећим странкама. Покушава да помоћу конференција и компромиса осигура рад парламента. Председник јединственог чешког клуба на челу са д-р Фидлером изјавио је своју готовост, да учествује у преговорима владе и странака за консолидовање парламентарног положаја, али под извјесним условима. Пристаје да узме учешће у преговорима, али на основу реципроцитета. Ићи ће на руку влади да омогући рад у парламенту, али с тим, да и влада иде на руку њиховим захтјевима. У томе смислу изјаснио се и њемачки народни савез, коме је на челу д-р Грос. Па и председник пољског клуба д-р Билински од тога не одудара. Он је чак шта више израдио и предлог, помоћу кога би се успјешно подупрла акција министра-председника за консолидовање парламента. Он је предложио председнику парламента д-р Силвестру да позове вође великих њемачких странака, Пољака и Чеха на договор ради санирања парламентарног положаја. По томе предлогу председништва трију највећих странака сачињавала би перманентну комисију, која ће се бринути о раду у парламенту. Д-р Силвестер би у овом фунгирао као неутрални посредник. Тај предлог је прихваћен, те се саставио перманентни радни одбор, који је већ отпочео конференције.

Дотле је ишло све добро док није пред парламенат изнесен и попети пут предлог о оснивању талијанског факултета, који би се провизорно за четири године основао у Бечу. Према овом предлогу у парламенту није баш најбоље расположење. Нарочито му негодују алпински Нијемци и радикали, који су отворено устали противу талијанског факултета. Ради тога већ су донијели одлуку, да противу овог предлога устану најодлучније. Уз то су развили и живу агитацију и до сада су успјели да придобију већину у њемачком народном савезу. Како је са питањем о оснивању талијанског факултета у неколико везано и питање о оснивању чешког и словеначког универзитета, као год и признавање реципроцитета хрватском универзитету, то су се и Словени усколебали тако, да сви преговори о

састављању радне већине у парламенту могу бити врло лако осујећени.

Питање о одступању барона Ерентала још је отворено.

И у политичком животу Угарске није ништа боље.

Нови министар финансија Бети назначен је, заоштрено међу странкама још влада, опструкција у сабору једнако траје, борба се све више развија и компликује, а преговори о омогућењу рада у сабору још трају.

Као и у аустријском парламенту, тако и у угарском сабору влада покушава да помоћу компромиса осигура рад у сабору. Преговоре води председник сабора Берзевици, који једнако конферира са опозиционим странкама. И ти преговори не иду глатко. Опозиција никако неће да пристане на споразум до год се не скину са дневног реда војне реформе. Влада на тај захтјев не може да пристане и зато опструкција непрекидно траје. И тако док се они међусобом погађају, вријеме пролази, а послови се нагомилавају и ако не буде обостране попустљивости тешко да ће се што учинити, да се радна способност угарског сабора осигура.

Тако је у политичким центрима, а није ништа боље ни у покрајинама. Готово све аустријске покрајине су или без сабора или, ако их већ сазову, од њих нема ништа. Сви су они без редне већине, па их и не сазивају, а ако их и сазову рад иде или врло укрупњено и натегнуто или никако, те их морају брже боље да затворе само да се не би ствари компликовале.

Чешки сабор држао је само неколико натегнутих сједница по строго утврђеном реду тек колико да се каже да се састајао. Босански сабор отпочео је рад, па је запео и тешко да ће моћи да продужи држање сједница, али ако се и то постигне затезаће се и кубурити једнако. Ако не горе, боље свакако неће ићи ни у саборима хрватском, далматинском, истарском, галичком и др. само ако их нешто сазову, ушта се сумња, ма да су већ увелико пуштени гласови о сазиву појединих покрајинских сабора.

Као што се види из свега тога, политички живот у цијелој сусједној монархији није ни мало завидан и повољан. На све стране завладала је затегнутост и укоченост. Да то не може бити ни од какве користи по саму државу извјесно је, као што је несумњиво и то, да овако ровито стање не може и у будуће остати. Ако не сад, тренутно, али у најскоријем времену мора се ломити, да би се томе нездравом политичком животу стало на пут и да би се увеле здравије политичке прилике. Како ће се и на који начин то постићи, тешко

је у напријад предвидјети, али ће се морати уложити све, да се овакво тешко стање, које убија и државу и народе у њој, отклони и да се заведе ред ма по коју цијену.

Болесни политички организам тражи исцјељења. И њему се оно мора дати, али не, као до сада, привидним лијечењем, који је живот продужавао, али рану није излечивао, него је, напротив, све више затровавао и организам све више болесним чинио. Сада се мора приступити радикалном лијеку како би се болест коначно исцјелила и из коријена уклонила, како не би организам, и онако већ окужен и начет, до краја сатрла. Мора се приступити коначној операцији. Бити ил' не бити.

Шта је до сада било, видјели смо, што ће од сад бити, видјећемо. Лутању и околишавању свакако неће више бити мјеста. Мораће се коначно кидати: или — или. Средине нема.

Ван сваке је сумње, да ће Словени у томе играти врло видну улогу и од држања њихова зависиће у многоме и даља судбина њихова како би бар од сада могли да буду у аустријској монархији оно што су и по положају и по моћи одавно требали да су.

Цетиње, 15. октобра

У политичким круговима се држи, да ће угарски министар просвете гроф Бичи одступити у сабору и заузети положај министра у аустријској влади. Ако би дошло до сјјене председника угарског сабора, за министра просвете би дошао по вољу Берзевици. Значи би био министар за јошну, а Буријан би дошао на мјесто Ерентала. За председника угарског сабора дошао би гроф Тиса.

Председник љубљанског суда др. Елснер наредио је да се пекључиво употребљује у унутрашњој служби њемачки језик, што је велико огорчење изазвало међу Словенцима. Како је ова наредба продла у јавност прије времена, те се сада води истрага од стране суда, да се пронађе ко је предао јавности.

У Прагу је овјех дана била јавна скупштина, коју су приредили чешки студенти, а у прилог оснивања другог чешког универзитета у Брну. Скупштина су присуствовали студенти и ректори објаву франких чешких великих школа, као и многе угледне личности. На овом скупу донесена је резолуција, којом се тражи да се оснује чешки универзитет у Брну, као год и привредне, шумарске и политичке велике школе.

О исушењу Скадарског Језера

— Један предлог о регулацији Бојане —

Петроград, 8. октобра

Давно већ пишу и говоре, да се помоћу регулација ријеке Бојане осуши Скадарско Језеро. Сваки готово, кога сам чуо о томе да говори, проповиједа, да би гребало баш Бојаном спустити у Јадранско Море воду из језера и тим ослободити велики дио добре и плодородне земље, која је водом затопљена.

Ја лично, слабо знам околицу и својство ријеке Бојане, али судећи по карти и означеним висинама над морском површином, изгледа, да Бојана није баш толико злу толико крива колико се каже чини.

Од Скадарског Језера до Јадранског Мора ријеком Бојаном растојање је 40 километара, а висина од мора до површине језера, рачунајући по карти, свега 12 метара. А говорила су ми вјешти људи, који се интересују тим послом, да није чак ни 12, већ само 7½ метара.

Природна ствар, вода би и тако ништан-ним нагибом, лагано текла и циједла се у море, чим би без суише површину језера на 2½ до 3 метра спустила. Али овоме смета друга сила с којом Бојана, због своје мале — готово стојеће брзине, није у стању ратовати. Та је сила ријека Дрина, која, као што се и на карти видјети може, од истока на запад, у срањању с Бојаном, доста великом брзином лети, право, што се оно каже, с ребра пресјече мртву, једва покретну са сјевера на југ Бојану, близу самог начала одлива из језера, задржава слаби напор пошљедње, чим подизама, а шедетвено и шири површину воде по свему пространству Скадарског Језера.

Сјећам се, мене је причао један стари Црногорац, који је ондје прије три године умро, оставивши послје себе међу руском војском пошљедњег рата врло лијепу успомену, да добро памти своју земљу, коју је он и његови домаћи пекад обрађивао, а која данас од краја далеко под водом лежи. Тај ми старац рече: док Турци нијесу Дрин пустили у корито речине Ашти, која у Бојану близу Скадарског Језера увире, било је уз моје земље још много суве земље, коју је народ радио и њоме се користио.

Турци су, вели, окренули Дрин у Бојану, једно да Црногорцима нашкоде и да нам потопе земљу, а друго да подигну воду у језеро, како би могле ратне лађе ближе к нама да долазе.

С друге стране, сем овога старца, имао сам прилику од других људи чути, да постоји пројект, којим се циља, како би ријека што више нагиб добила, дужину Бојане, помоћу новог опробаног начина скратија.

Пошљедње је могуће. Ако се пресјеку два загиба, (коловрата), које Бојана има, новим каналом од 7—8 километара дужине, онда би ријека била краћа готово за такви исти број километара.

Него питање је, може ли ова операција помоћи, да се потребна количина воде из језера спусти?

Ја држим да не.

Дрин утиче у Бојану много више к језеру од мјеста, која се мисле новим начином пресјецати. А исправљање ријеке ниже ушћа Дрина, ако и може неколико на брзину воде у Бојану утицати никако не може имати сначаја за исушење земље.

Најпратије дакле Дрин у своје првобитно корито треба окренути, на тек онда о регулацији Бојане говорити.

Кад Бојана, сама без својега моћног сусједа остане у своје корито, онда ће се лако видјети треба ли је регулисати и у каквом размјеру. Ја мислим да не би великих радова ни требало, јер вода би из језера замијенила воду Дрина, која корито Бојане напуња. У сваком случају, послје Дрина, доста би било донести једну драгу (земљопраљку) и њоме снизати у неколико дана Бојане само међу језером и ушћем ријеке Дрина, па би вода својим путем у Јадранско Море пошла, и земље би околу језера бидо више суве, него је икад прије бивало. Међутим, сва би се ова работа с драгом могла свршити у један или два мјесца.

Н. Јоветић.

Прилике у Турској

— Ситуација општа, Триполис и источно питање — Однос међу странкама — Рат и кшефт.

Цариград, 10. октобра

Према страначком одношају у турском парламенту да се лако закључити, да ће рат са Италијом дуље трајати. Младотурска се већина међу посланицима додуше умањила али постоји још увијек. Док год ова странка надјачава и док слиједи своје ратоборне вође не може ни Саид-паша ни његов наслједник започети преговоре са Италијом.

Буде ли Порта присиљена на мир биће парламенат распуштен. У осталом сазив турског парламента је сигуран знак, да Саид-пашу није могуће добити за безу-

словно покорење Италији. Влада може склопити мир, који јој задаје губитак само онда, ако пошаље парламент кући, ако приправи мир и ако стави нови изабрани парламент пред готову чињеницу. Сада се младотурска већина држи још против опозиције турских аутономиста са посланицима осталих народности. Чини се да аутономисти из дана у дан јачају. Они су већ из почетка побијали политику одбора за јединство и напредак, који хоће да проводе политику централизације. Било је противслвно, да они прокламирају слободу, а да хоће да наметну турски језик Арбанасима, Арапима и Јерменцима. Младотурци хоће да се поведу за примјером Мађара. Вођа аутономиста принц Сабах Един није у домовини већ у некој врсти прогонства у Паризу. Вратиће се, кад буде изгледа да са својим идејама продре. То је једно ријешење. Али ваља бити спреман и на горе. Није искључено, да се Старотурци опет доченају крмила. Из тога се види, да ратни положај и унутарњи односи у Турској морају имати за пошљедицу дуђе трајање рата. Прогласе ли Талијани, како већ наговјештавају, анексију Триполиса, па не дозволе ли Султану ма и само сјену врховништва у освојеној земљи, онда је закључак мира још пуно даље, јер сваки турски државник мора оклијевати, да га склопи с Италијом уз такве услове.

У овом песимистичком схваћању учвршћује нас још необична изјава турскога великога везира, која је сада тек потпуно позната. Према овој изјави Турска се спрема да склопи савез од далекосежних пошљедица, савез, који ће османском царству осигурати неограничени појед Триполиса.

Ова изјава великог везира обећава велико ојачање турског положаја у Средоземном Мору, и ако до тога савеза збиља дође, онда ће се садањи рат збиља поштрићи а можда изазвати велике међународне заплете. О новом турском савезу није још ништа познато, али да пријети погубљем и са друге стране, то је велики везир јасно изјавио. Положај на Балкану је постао несносан и очекивати је велика изненађења. Једном ријечи: Након изјаве великог везира оправдано је бојати се најгорега.

Европа ће скоро бити пред новим кризама: Источно је питање начето, па се мора ријешити.

Чудна су времена што их преживљујемо! Колико до јуче Младотурци били су толико осино и размјетљиви, да им се није могло приступити. Држали су, да чине част другоме, ако кога к себи приме, а већ данас... моле!

Нашав се у шкрипцу и пред крупним догађајима они су полетјели у наручја других странака. Али ови их не хтједоше чути. Одбише их. Узалуд би копцање све. Неће ни једна странка за Младотурке да чује.

Све предлоге младотурског комитета одбиле су друге странке и нијесу хтјеле да ступе с њима ни у какве компромисе. Послије тога се комитетска странка упустила у преговоре са грчком парламентарном групом и не зна се још какав је томе резултат.

У име других странака у парламенту изјавио је Лутфи Фикри ове услове под којима би пристали на споразум: образовање једног кабинета од људи способних и искусних који нијесу чланови парламента; да се загарантује како ће нове изборе извршити тако министарство; да се чиновници не мијешају у политику и да не припадају странкама.

Осим тога држале су све странке своју сједницу на којој су донијели ријешење, да не гласају за повјерене садањем кабинету, док му не виде рад.

Какве битне разлике између јуче и данас!

Једна врло интересантна ствар! Оно, што нигдје у свијету не бива и што нигдје нема, у Турској изби.

Познато је, да Турска води некакав рат с Италијом. Познато је и то да се не све стране трубе о бојкоти и мржњи против Талијана, па опет то не смета ништа, да Турска продужи своју трговину с Италијом!

Службени лист објавио је Портину одлуку, да се сва талијанска роба царини на турским ђумруцима са 100 на 100, рачунајући то од дана када је рат објављен. Кад већ и службени лист ово јавља, значи да је доиста тако. А нама то, као и многе друге вјести о одлукама према Талијанцима, изгледају врло чудне.

Ми смо у рату са Италијом. А у цијелом је свијету тако, да између зараћених држава већ тиме престаје не само сваки трговачки и погранични промет, него и сви уговори и конвенције које су дотле између њих постојале. С тим у вези напуштају са обе стране посланици и консули своја мјеста те се прекида

сваки дипломатски однос између дотичних држава. Ако се поданици зараћених страна не ловуку, онда се стављају под протекторат друге које силе, разумије се ако дотична зараћена држава на то пристане. Пошто Италија има у Турској капитулације за своје поданике и своје поште, то и ове због ратног стања престају.

И кад је тако у свијету, и кад је тако било и за вријеме турско-грчког рата, сасвијем природно нам је чудна и неразумљива ова одлука владе о царини 100 на 100 на талијански увоз у Турску. И ратовати и трговати у једно исто вријеме, немогуће је.

Али... ето и то би!

Талијанско-турски рат

Талијани су заузели и два друга града на триполитанској обали: Дерну и Хомс. Турци се сада живо спремају, да организују отпор у унутрашњости. Агенција „Стефани“ јавља из Триполиса: Талијанске су чете јуче стигле пред Хомс. Изаслани су официри, који су позвали посаду, нека се преда. Заповједник турских чета умолио је дозволу, да ради преговора смије доћи на палубу адмиралскога брода. Након његова доласка заповједник га је поново позвао на предају. Он је затражио рок, који му се међу тиме није одобрио. Кад се заповједник био вратио на копно, утврдили су се Турци у војарни и спремили на отпор. По том су ратни бродови отворили ватру на војарне утврде, при чему су се поштедиле куће. Доскора се извесила бијела застава и Талијани су се стали искривати.

Будући да је међу тиме море било веома узбуркано, морало се искривање одгодити на други дан. О заузећу Дерне јавља Рајтеров Биро из Триполиса: У јутро је допловила друга дивизија талијанскога бродовља пред Дерну. Депутација Арана упутила се на палубу адмиралскога брода и умолила, да се не бомбардује град, шта га брани само мало пјешака. Талијански заповједник позвао је депутацију на предају. Три Турчина међу тиме, који су дошли на палубу брода, испоручили су, да се град неће предати. Кад су се Турци вратили на копно, почео је бомбардемент против утврда и двину војарна, што су до скоро биле разорене. Сјутра дан искрцале су се чете, запрсјеле град и извесиле талијанску заставу. Дале вјести из Рима јављају: Пред Бенгази дошло је одљење експедиционог збора под пратњом више ратних бродова, Адмирал Аубри позвао је град на безусловну предају. Турске власти су то одбиле, по чему је адмирал ради недовољнога времена дао рок до сјутра дан у 6 сати у јутро. Море је цијелу ноћ било узбуркано. Око 6 сати у јутро почело је бомбардовање против утврђења, које је трајало само кратко вријеме. Понајприје се искрцала чета морнара, а по том редовна војска. Кад су ступиле на копно прве талијанске чете, Турци су устали на отпор, но доскора су морали узмакнути. За тимем се мало по мало искрцало 4000 војника, премда су се живо опирали Турци, којима је притекао у помоћ дио арапског становништва. Бој, који је почео око 9 сати прије подне, потрајао је све до запада сунца. Дерна, Хомс и Бенгази, што се толико спомињу у пошљедње дане, малена су лучка мјеста на триполитанској обали. О отпору турских чета у унутрашњости Триполиса јављају цариградски листови: Порта је обавијестила становништво Триполитаније, да је Фети-бег именован привременим валијом, те позвала становништво, да му се у свем покорава. Посланик Бангазија Шетван писмено саопштава, да се је наоружало 14.000 момака из племена Сенусија, који ће се одупријети Талијанима. Главни се табор турских чета налази у Хофеду. Поглавица племена Фезана кренуо је с 1000 момака према Триполису, да се прикључи турским четама. Како париски листови јављају, Италија спрема поморску демонстрацију против Турске, коју су — тако се говори — велике силе одобриле, како би принудила порту, да призна анексију Триполиса.

Најновије вјести

„Јени Газета“ јављају, да је код Сентара, и у санџаку Цебелихарби, јужно од Триполиса 300 Италијана навалило на турске чете. Италијани су се морали повући. Турцима су помогли и урођеници, 1.500 на броју.

Хавасова агенција јавља, да су талијански војници стријељали слугу њемачког консула у Триполису, који је родом из Триполиса.

Из Јанине службено јављају, да ће сви Талијани бити приморани да напусте варош.

Из Напуља јављају, да је отпловио четврти дио експедиционог збора, који се

Мисли

Добро је речено: геније иде брже од свог времена; мудар човек иде упоредо с њим; препреден га у свему искористи; будала му стаје на пут.

Плашљивица много пута премире, али умре кад се и не нада.

Многе су муке и страдања таква, да се не могу појмити док се не осјете.

Од опасности треба презати, али не и бојати се. Кад наступи, треба је што хладније дочекати и одбити. Валси.

састоји од 10.000 момака. Половина од овога је предјељена за Бенгази, половина за Дерну. Превозне бродове прати и велики транспорт са храном.

Из Цариграда јављају и банка у Митилени, која има више подружница у Турској, оставила је плаћања, ради кризе која се јавила ушљед рата. Управитељи турских банка обратили се министру трговине ради трговачке кризе. Имало је доћи до конференције. Солунски трговци затражише мораториј од 3 мјесеца, ну влада га је одбила.

Из Рима јављају: У неким подuzeћима, која су пословала с Турском, већ се појавише пошљедице рата. Неки млинови обуставише рад, а неке фабрике сладора отпустише много радника.

С обзиром на чињеницу, да мобилизација у Бугарској све више преотима мах, Порта је управила властима ноту, у којој наглашује, да јој нијесу на уму никакве агресивне тенденције противу Бугарске.

У политичким се круговима живо претреса савјет, што га је Порти дао бивши везики везир Кјамил паша. Кјамил паша мисли, да би се турско-талијански спор најлакше могао ријешити раздиобом турских посједа у сјеверној Африци, и то тако, да Турска придржи Бенгази, а Триполитанија да се преда Италији на управу, као Енглеска што управља с Египтом.

Издавач листа „Jeune Turquie“ управрио је великом везиру отворено писмо, у којем протестује противу силовитог поступка области, напосе ратнога суда против штампе.

Свеукупно се досад искрцало у Триполитанију 90.000 момака, 7000 коња и 3000 мазга. Генералисимус Канева утврдио је околицу на више километара.

Са талијанске службене стране јавља се, да је око заузећа Бенгазија погинуло 2000 талијанских војника.

Турски официри прелазе преко Туниса у Триполис ради ратовања с Талијанцима.

„Јени Газета“ јавља да су у боју код Кирке били обострани губитци врло велики, а код Триполиса у боју урођеника и Талијана имали су Талијани велике губитке.

Из Цариграда се јавља, да су Талијани претријели пораз код Дерне и ако су имали војску од 15.000 људи.

Раволуција у Китају

— Млади Китајци односе побједу —

У Китају бјесни револуција. Из провинције Сечуан и њеног главног града Цен-ту-фу распростире се револуција на већи број провинција Средњег и Јужног Китаја. У провинцији Хупек и Хунану развила се револуција управ елементарном снагом. Садање вријеме у Китају битно се разликује од сличних пређашњих покрета у Китају. Она носи на себи — бар за сада — посве унутарњи политички карактер. Раволуционарци се опирају владавини и превласти Манџураца и њихове династије, те изјављују, да ће штедити туђинце. Раволуционарци су у сразмјерно кратко вријеме постигли велике резултате. То се има у првом реду захвалити доброј организацији, јер се у свакој провинцији наредило кад се има да устане против владе. Официри војске и морнарице ставише се на чело револуционара и то или активно судјелујући у устанку или опет не хтијући да оружјем сузбијају револуционарни покрет. Богати трговци и финансијери дају револуционарцима потребне новчане своте, а интелегенција, поименце ђаци, указују се као ванредни агитатори.

Сељаци коначно умарају владине чете почевши овдје или ондје са устанком, чије је угушење скопчано са великим потешкоћама. Раволуционарци дакле имају готово до у детаље израђену основу о својој акцији. Присташе њихове у највишим војним круговима пријављују им важне информације о тајним мјерама вла-

де, њихови сумишљеници у арсеналима и војним складиштима снабдијевају их војном заиром и храном, чиновници на брзојаву, телефону и пошти, прибављају им депеше и листове одаслане од владиних органа, а жељезнички чиновници пасивном рестигенцијом спријечавају благовремено олашљање чета, заире и хране. На челу покрета су двије маркантне личности: једна која усредоточује сву војну, а друга која усредоточује сву цивилну власт. Прва је у народу и у војсци обљубљени генерал Ли, који је у иностранству изобразен, а друго је већ толико спомињани др. Сун-Ја-Чен, ветеран кинтонског устанка од г. 1895. Уза све то што се револуционарци подијелише у једне који су републиканци, и у друге, који су монархисти, ипак здружени су на једној тачки, а то је, да се владајућа Манџу-династија мора срушити, јер под том је династијом било насиља од владе и глади без помоћи, а осим тога Китај је ушљед слабости те владе изгубио своју самосталност.

Вође појединих Китајских тајних удружења подјарују народ својим говорима, па онда није ни чудо, да су се иначе троми Китајци изненада дигли.

Вјести из Китаја врло су споре ушљед непуштања поште и уништења брзојава и телефона. Колико се сада да установити, вријење у Китају све више расте, те се шири полако у оне провинције, које су биле досада од овога покрета поштеђене. Китајска влада не може револуционарцима управо ништа наудити.

Царска породица држала је у присуству дворских министара и заповједника тјелесне страже тајну конференцију. На конференцији се закључило да је за сада за чланове царске породице најбоље, да они оставе на неко вријеме Пекинг. Ако би живот царске породице био угрожен имају се стране силе умолити за одржану интервенцију. Досада стране власти нијесу имале разлога, да се мијешају у Китајску револуцију, јер су „млади Китајци“ изјавили консулима, да ће штедити живот и иметак туђинаца. Умолили су их, да извијесте своје владе, да револуција има само на уму, да учини Китај сретном културном државом.

Територија, која је захватила револуција износи 800 000 квадратних миља, дакле више него што обухвата половина површине Китаја. Само војне посаде старих манџурских чета у Кантону, Чинчуа У-сукингу, Фучану, Љатскоу осталоше династији вјерне.

Угарска се шири

— Мађари све више освајају терен —

Брод, 10. октобра

Док између Срба и Хрвата траје борба и гложење око превласти и док се политичари и једних и других трве око тога шта је све српско а шта све хрватско, па се баца оком и на далеку будућност, дотле и једнима и другима пријети озбиљна опасност, да изгубе и оно што имају. У тој занесености и међусобицама ни једни ни други не виде како се чисто српски и хрватски крајеви отуђују и губе а овамо се сања и води борба нпр. око велике Хрватске! Политички занесењаци већ снују планове о припојењу словенских земаља Хрватској, а не виде, да и рођена груда пропада! Умјесто да се у друженом снагом удари противу туђинаца браћа се кољу међусобно око превласти и не дају једни другима око да отворе.

Ко је само пролазио кроз питуму Славонију о томе злу се најбоље увјерио. Њу су у великој стали да плаве Мађари и све више да освајају. Ако се буде и на даље тако пошло, оде Славонија!

Зато се и може разумјети онај глас што је поникао из Пеште како Угарска ради на припојењу Славоније Угарској, ослањајући се на нека стара документа и записе. Буду ли се ширили како су почели, њима и неће требати ни стара документа, нити записи, него ће самим становништвом правдати своје захтјеве о припојењу Славоније Угарској.

Истина је, да су ступци хрватских новина пуни јадиковања како се Славонија помађарује. Али с вјечним јадиковањем није поможемо, требало би прихватити се посла у том погледу.

Мађарске школе дижу се у Славонији једна за другом. Има их већ шездесет, а мађарских учитеља око сто двадесет. У Осјеку излази мађарски политички лист. Не ради се више о том, да се само дјеча мађарских жељезничких чиновника васпитавају у мађарском језику, сад се на стоји свим могућим средствима, да мађарске насеобине буду све гушће и да се у сваком погледу учврсте.

Што ради тек мађарски капитал? И поред мјесних новчаних завода, који су у рукама домаћих људи, и поред јаких подружница великих загребачких новчаних завода, мађарски капитал крчи све јаче пут у Славонији. Угарска влада врши у том погледу своју агитаторску дужност.

те по својим агентима уноси новац и предузетницима и предузетима, који га од мађарских завода не траже. Све се то чини, да индустрија и посјед у Славонији буде што зависнији од Будим Пеште.

А што се тек догађа у општинама! Гроза нас хвата, кад на то помислимо. Општине и појединци задужени су за порез тако страшно, да држава појединца може заплитати све што имају, отјерати их с њихова посједа и населити кога буде хтјела. Још нам се грознија слика приказује, кад слушамо у каквим се рукама налази управа неких општина. Да трговина, индустрија, закупи итд. све више у мађарске руке прелази, добро је познато.

Рјечју, Мађари нијесу више у Славонији досељени гости, од којих би се могло очекивати, да ће се прилагодити хрватском живљу. Не! Мађари високо дижу главу. Они се осјећају, као да су у својој кући, па ће наскоро онако, као што су на жељезницама у Хрватској, уопште прихватити улогу господара.

Као што су некада Турци господарили у Славонији, тако ће наскоро тамо господарити Мађари, ако наш народ буде само јадиковао и страшно ову игру скривених руку буде гледао.

Доста је било тога јадиковања. Крајње је вријеме, да се и посла прихватимо. На страну сада с програмима, или, као што је покојни Деренчин рекао: „До врага сви програми!“ Домовина је већ у погубиљу, па дужност налаже сваком у Србију и Хрвату, да је брани. Поведимо се одмах за Истрајима, те отимљимо село за селом, „дијете за дијететом, не дајмо више ни „груде земље из својих шака“, па ћемо Славонију спасти.

Кад не можемо навалјивати а ми се бранимо!

За Фијанов споменик

— Фијанова биста у хрватском позоришту —

Управа загребачког позоришта издала је шведени проглас: Над смртним остацима великог трагедиа нашег ономадне затворила се рака, да нам даде болно осјетити, кога смо изгубили. Страшна празнина, коју Фијан остави у свем нашем животу онајат ће се што даље то више. У срцима свих оних, који су сретни били да им његова велика уметност разблажује — ослобађа! — дуже остат ће јамачно вазда жив онај сјајни лик, она класична појава глумца-умјетника, у којег устима је сва поезија хрватског говора звонила као у никога. Али и савременост и потомство треба да сачува вјечно тај лик, као доказ захвалности народње, као свјетлост будућности хрватске уметности!

Прошла је већ шестнаеста година откад се отвори нови храм Хрватској Талији, а он и данас стоји недоконан. У вестибилу и у фойеју зјаја и данас празне удубине, намијењене, да буду станови Манма по нашу Талију заслужних мужева. Деметер, Фрајденрајх, Лисински оснивачи хрватског казалишта и најмлађи им друг, реформатор његов, Стјепан Милетић, још данас немају својих ликова у храму оне уметности, којој су свој живот посветили, спознавши, да је најсјајнија расадница народног осјећања и просвјет! Сад им се ето неки дан придружи Андрија Фијан, па зар да и он чека деценије на то посмртно признање харног народа?

Хрватско казалиште нема другога начина, да узмогне своје двери украсити ликовима својих безмртника, до апела на народ, коме се поноси да је зјеницом. И он долази ето пред власти и могућнике, пред заводе и корпорације с молбом, да принесу свој обол за украшене казалишта и за одање поште својим великанима, својем поносу. Па како је за овакву сврху и најмањи дар добро дошао, апелира управа казалишта на све слојеве пучанства, којима је казалиште на срцу, од богаташа до просвјетљеног радника од високог чиновника до надобудног ђака — свакога моли, да допринесе дар за споменик Андрији Фијану и његовим друговима. Сијте по народу споменике, јер су сјеме, које носи златна плода!

Хрватско казалиште основано је и уздржавано приносима цијелог народа нашег и никад, ни с које стране није било приговора за допринесене жртве — знак како високо наш народ цијени своје казалиште. Такав народ сигурно ће радо прегнути, да малом жртвом омогући харно признање онима, којима има да захвали величину и углед свога казалишта. Од сабраног новца изградит ће се најприје попрсје Андрије Фијана а онда Милетића, Деметера, Фрајденрајха и Лисинскога.

Приноси нека се шаљу изравно управљачу зем. хрватског казалишта у Загреб под геслом „Фијанов споменик“.

За мјесто, гдје се оснују у ту сврху одбори, било би умјесно казалиштној

управи приобћити име председника одбора.

Хрватско казалиште моли, да се припошљањем прилога безодвлично почне, како би се још у овој сезони могла наручити и поставити Фијанова биста.

Из Народа

† Мујо Марков Рамовић — Радмановић.

Доњи Загарач, 9. октобра.

8. октобра, рано из јутра, испустио је племениту душу наш добри старина, Мујо Марков Радмановић.

Покојни Мујо рођен је 1834. године, баш у оне дане, када је нашој Отаџбини требало јунака, да бране слободу у овом мученичком кршу. Још као шеснајестогодишњи младић, као син и унук јуначких предака водимо га у боју на Харковој Луци, гдје се одликовао међу првим јуначима свога доба у нашем племену. Као унук чувеног Рама Лазарева кишио је за освету свога доброга стрица кап. Јакше. У битци на Граховцу 1858. године сијече једну турску главу. Ишао је у хајдучке чете по Херцеговини и вазда стијенао глас, као достојан потомак својих предака. Једном приликом у Дуги срије је спушкото ефендију Куокију Дурутовића, и када се овај хвалио да је посјекао Јакшу капетана, Мујо вади своје кубуре и убија свога крвника. У свим пошљедњим ратовима показао се као добар јунак. У мирно доба био је поштен и карактеран, никад није имао обичај да истиче себе и своје јунаштво, био је одвећ скроман, те је тиме, као и својим вазда коректним држањем задобијао општу љубав, што се могло видјети из оноликог посмртног збора.

Њ. Величанство наш узвишени Краљ цијенећи заслуге његових предака, узима га за свога перјаника.

За његове ратничке заслуге обдарен је са више ордена.

На глас његове смрти похитао је силан свијет да оплаче његову смрт. Спроводу је присуствовао силан народ из околних племена и ученици основне школе са својим наставником.

Пред домом покојником опростио се дирљивим говором г. поручик Благота Мартиновић, а над самом раком г. Благо Беговић.

Нека је лака земља нашем добром старини Мујо Маркову, а међу нама вјечан помен. Амин!

Радман.

Краљевина као пасторка

Ријеч је о Краљевини Хрватској и Славонији, јер њој најбоље доликује назив Краљевина — пасторка.

Од кад се за њу зна као саставни дио аустро-угарске монархије, она се увијек налазила у изузетном положају. И сада је. У њој је на челу бан, кога нико не воли и не трпи. Зато и нема потребну већину, помоћу које би владао. Како нема већине, нема ни сабора. Сабор се налази само на папиру. Не састаје се и ништа не ради. Како сабор не ради, то ни државног буџета нема. Троши се без буџета и рачуна. А како се троши немилостице, то за просвјету, привреду и добро ове краљевине не иде ништа, него само на незајакљиве створове, који управљају судбином ове краљевине.

У Аустро-Угарској је обичај да се у појединим покрајинама заводи изузетан положај кад се хоће да казне поједине земље и народи. Но у том случају мјесто уставне владавине, које сада у Хрватској нема, повјерава се управи земље комесару као повјеренику. Повјереник у Хрватској могао би се сада сматрати бан, по ци бана нема сада у овој земљи. У свим краљевинама и земљама влада се уставно, само не у краљевини Хрватској. Што је негда војничка крајина у монархији била, то је данас цијела Хрватска. Кад су се уводили закони, издавани су увијек с додатком да вриједи за све земље „изузавши војну крајину“ (mit Ausnahme der Militärgrenze). Сада се не вели ни гдје, да у монархији устав вриједи за све земље, само не за Хрватску, али у истини је тако. Најстарија краљевина у Хабсбуршкој монархији, краљевина Хрватска, спала је данас на бесправну земљу.

Прошлу недељу дана бавио се угарско-хрватски сабор питањем хрватским, то јест особом и положајем бана Томашића. И новине мађарске и хрватске претресале су поновно оптужбе, изнесене против бана д-ра Томашића и његове владавине у Хрватској.

Ко све ово прочита, што је у том спору речено и написано о Хрватској и садашњем хрватском бану увијериће се, да се Хрватска у страшном положају налази, у много горем, него ли да је изузетно стање фактично уведено и да овом несретном земљом комесар управља.

И они листови, у којима су изнесене оптужбе против д-ра Томашића, и они интерпеланти, који су ради бана навалили на министра председника, ни једном се ријечи не осврћу на права краљевине Хрватске; закони, који би морали Хрватску да штите, за угарску владу за мађарско народно представништво као и да не постоје. Ни у мађарским листовима, и онима који нападају бана Томашића, ни у онима, који га бране, нема ни спомена у каквом праву Хрватске или о закону, који је на штету ове краљевине повријеђен.

Читава ова траги-комедија приказује се тако, као да се ради о једном имању мађарскога ерара, па се намјештином управнику даје на знање, да с тим имањем не управља онако, како би морао, те да ради више за себе, него ли за свога господара.

Овај најновији покушај мађарске државности морао би хрватским политичарима отворити очи и присилити их, да се окане даљега међусобнога трвња и сложено устану против рада некадањег хрватскога бана грофа Куена и његових помагача.

Кратке вијести

Балканска конфедерација. Емануел Карасо, Јеврејин и парламентарни посланик града Солуна, иступио је из младо-турске странке за то, што се не слаже ни са унутрашњом ни са спољном политиком комитета, те изјављује, да је Турској једини спас балканска конфедерација.

„Румели“ о Србији. Комитетски лист „Румели“ изјављује поводом мобилизације у Србији, како је од увијек лојално држање Србије према Турској овог пута утврђено званичном изјавом српскога министра г. Миловановића, те жели да се за навјек не појави никакав догађај, који би могао то увјерење да помути.

Нови боко-каторски владика. За новог српског владика боко-каторског изабран је и погврђен г. Владимир Боберић протосинђел и професор српске богословије у Рељеву код Сарајева. Тако листови доносе, Нови владика рођен је у Банату у С. Кларији. Отац му је парох у Врањеви. Има 38 г. Учио је гимназију у Н. Саду, а богословију у С. Карловцима. У Босни је од прије 12 година.

Изасланство за Ливадију. Порта је ријешила, да пошаље нарочито изасланство у Ливадију, да поздраве руског цара, који се тамо налази. Изасланство ће предводити Хилми паша, а по некима престолонаследник Јусуф Изедин ефендија.

Талијанска порука. Службени листови талијански пишу, да Италија неће никакву новчану оштету дати Турској, ако и даље продужи рат против Италије. Међутим нуди вјерско право Султана као калифе и над муслиманима у Триполису и да прими на себе дуг, који има Турска у Триполису.

Кретање Миридита. Турски листови саопштавају да се чује да Миридита почињу да се крећу. Њихов вођ Пренк Биб Дода, већ је из Скадра отишао у Миридиту.

Опозиција у Угарској. Пошто угарска влада није успјела да сломије отпор опозиције у сабору, то је приступила с њоме да преговара ради споразума. Већ се састао одбор, што су га изабрале опозиционе странке, да установи базу за компромис с владом. Чим се нађе та база отпочеће службени преговори. У круговима владинаца изјављује се, да се у особном погледу не смије у садањем кабинету ништа мијењати, али опозиционалци су увјерени, да би влада и у томе понустила. Најделикатније је питање преговора свакако изборна реформа, ради које су опреке између појединих странака врло велике.

Уједињење католика у Босни. У некидашњој својој конференцији закључио је средишњи одбор „Хрватске Заједнице“, да поведе акцију у сврху фузије те странке с другом католичком странком: У другом. Судећи по расположењу у круговима обадвију католичких странака у Босни, доћи ће по свој прилици до те фузије.

Стогодишњица Листова У Будим Пешти су отпочеле свечаности поводом стогодишњице рођендана гласовитог музичара Фрање Листа. У Будим Пешти су тим поводом стигли многи музикални капацитети из читавог свијета.

Велики чешки добротвор. Чех др. Јановски оставио је свој иметак од пола милиуна круна чешкој школској мatici и једном чешком ђачком потпорном друштву.

Пут српских задругара. Конгрес српских земљорадничких задруга у Србији

основао је фонд за путовање задругара по страним културним земљама ради изучавања рационалне економије. Како је фонд толико нарасао, да се ова замисао може остварити, то су из сваког округа у Србији изабрали по једног задругара и они су се већ кренули 10. ов. м. на пут. Обићи ће Аустрију, Баварску, Виртемберг, Баденску, Швајцарску, Г. Италију, Крањску, Хрватску, Славонију и Сријем.

Споменик војводи С. Анђелићу

— Освећење споменика у Радишевцима —

Требиње, 7. октобра.

Ових дана братство Анђелића, које је настањено у Билећу, у пратњи двојице монаха, било је у Херцег Нови, ради освећења споменика, које је захвално потомство дигнуло војводи Саву Анђелићу.

Пок. војвода Саво погинуо је 1689. г. у рату с Турцима на Котобилу — Кључаници.

Он је био ватрен Србин, добар јунак и пун прегалаштва. За вријеме млетачко био је капетан, а у доцније вријеме, па до саме своје смрти предводио је Далматинце у ратовању противу непријатеља.

Споменик му је подигло братство Анђелића у Радишевцима крај Херцег Новог код цркве Св. Тројице.

Ово братство, које је ишло тамо на свечаност, не може да се нахвали како је величанствено дочекivano.

Долазак Херцеговаца сријетала су оближња братства из Херцег Новог здравичама и заставама, као и српско соколско друштво и сви су скупа отишли на богосложење, послите чега је извршено освећење споменика. Освећење је извршило седам свештеника, а народа је било око 2500 душа. Међу присутнима су били и градоначелник г. Јевто Гојковић и др. г. Марић.

По освећењу био је ручак, послите чега је настало весеље, које је трајало до саме ноћи.

За то вријеме прото г. Марко Поповић и поп Мићо Абрамковић држали су кратке говоре о заслугама војводе Сава.

При растанку су браћа Новљани Херцеговце лијепо испратили, те су неки од њих чак и до Требиња дошли. С.

Дневник

Краљ Петар у Паризу. Као што из Биограда јављају, Краљ Петар креће 30. ов. м. преко Беча у Париз у посјету председнику француске републике, гдје стиже 2. новембра. Са њиме путује и председник министарства г. др. М. Миловановић.

Колера у Зети. Назад неколико дана појавила се у Зети, у мјесту Балабани, колера. Побољело се неколико лица и о томе није била обавијештена санитарска власт. Али чим се дознало да болују неколико од сумњивих болести, изаслани су подгорички љекари г. г. др. Митар Радуловић и Сужњевић, па је доцније пошао и г. др. Стево Огњеновић са Цетиња. Они су предузели све мјере предострожности, сумњиво обољеле изолисали и стали да их његују тако, да се обољевање није поновило, нити је за пошљедњих пет дана било икаквог сумњивог случаја. Поводом тога и сам министар унутрашњих дјела г. Марко Ђукановић у четвртак је био нарочито у Зету и обишао село Балабана, да се лично и сам обавијести о стању болести. Сада се тамо води најстрожија пажња и уведене су све потребне санитарне мјере да се болест не распростре и да се сасвијем у зачетку сузбије, ушта ће се и успјети, само ако се буде и само станинштво бринуло о себи и испуњавало строге лекарске наредбе. Опасности за друга мјеста за сада нема.

Велика забава с игранком. У велико се чине припреме за забаву, што је Прво Цркв. Пјевачко Друштво „Његош“ приређује у понедељак 17. ов. м. у вече у Зетском Дому у очи свога крсног имена. Друштвени збор овог пута изаћи ће са новим пробраним програмом, те ће пјевати први пут и Хавласо-

ву композицију „Ко си ти, вило“, чије су ријечи од Николе I. Исто тако приређивачки одбор се поста-рао, да и други дио програма испадне што боље, као год што је учинио све и да у опште цијела забава испадне што боље и да по-сјетиоци буду у сваком погледу задовољени. Водиће се строг рачун за све тако, да прва забава овог друштва у овој сезони буде изведе-на на опште задовољство. У ту сврху приређивачки одбор преду-зео је на себе и приређивање би-феа, као што се постаро да при-родно цвијеће и разне послатице набави нарочито за ову прилику са стране. На забаву ће имати при-ступа само позвани с тим, да мо-гу довести собом само своје нај-ближе, чланове породице. Како се без улазница неће нико пуштати, то свако ко жели да дође на за-баву, а није позивницу добио, тре-ба да је рекламира прије. За за-баву је одређено свечано одијело.

Стручњаци са стране. Ради сва-ке обезбједе поводом појављене колере у Зети, Краљевска Влада обратила се молбом овдашњем аустро-угарском посланству, ради позива стручњака љекарских из Бе-ча, који ће се ставити на располо-жење нашој држави за сузбијање колере.

Српски црквени сабор. Из С. Карловаца јављају, да је одбор срп-ског народног црквеног сабора ри-јешило да управу на владара молбу за хитан сазив сабора.

Треба поновити. Општинска у-права требала би да понови све о-не наредбе које је љетос била из-дала ради колере. Опет би треба-ло извршити најсавјеснији прије-глед свијех јавних локала на Це-тињу и пазити на чистоћу истијех. Чистоћа је најбољи лијек противу колере.

Криза у Србији. Биоградски ли-стови јављају, да је министар вој-ни у Србији генерал Степановић одступио. Неки листови јављају ка-ко је у изгледу пад цијелог каби-нета, који ће замијенити нови ка-бинет под предједништвом Н. Па-шића.

Зграда Српске Банке у Загребу. У Загребу ће Српска Банка поди-ћи троспратну зграду на углу Ју-ришићеве и Петрићеве улице, која ће коштати 600.000 круна.

Наредба о псима. По пријесто-ничким улицама опет се виђају го-миле паса, који по њима лутају. Општина би требала да понови на-редбу о псима, те да сваки сопств-еник држи псе код куће, како не би били на сметњи грађанству и на штету угледа једне пријестонице.

Свијет се забавља. У биоград-ском „Малом Журналу“ читамо: „Прексиноћ су црногорски емигран-ти, који живе у Биограду, држали свој збор у кафани „Америци“ на Зеленом Вијенцу, који је трајао од 9 часова у вече до 3 по ноћи и свршио се најзад свињаријом каква најмање приличи интелигентним љу-дима. Збор је тражио од Шобаји-ћа рачун од новаца, што га је до-нио из Америке, и кад је овај до-кументима доказао, да га је упо-требио на оно на шта је био на-мијењен настала је гужва и туча међу њима, да су полупали окна на вратима и прозорима кафанским, па најзад и избачени на улицу као пошљедњи људи. Ваља напоменути, да је међу овима био на збору и Митар Ђуровић, коректор „Срп. Новина“.

Освећење заставе „Бранка“. Це-ремонијал освећења заставе под-горичког пјевачког друштва „Бран-

ко“ је овај: На Митров-дан 26. ов. м. у 7 сати прије подне општи скуп у просторијама подгоричке основне школе; у 7¹/₂ сати полазак за кума; у 8 сати и 15 минута све-чани полазак у цркву са завијеном заставом на челу, заставник са два замјеника, оснивачи друштва „Бран-ко“, редовни чланови са хорова-њом на челу, Никшићско Занатли-ско Удружење (са својом заставом), Цетињско Радничко Друштво, иза-сланици, кум, управа друштва „Бран-ко“, гости са стране и виши чинов-ници и гости из мјеста и публике; у цркви: освећење заставе, све-чано укуцавање кумовског клин-ца (друштво учествује пјевањем); повратак из цркве до основне шко-ле истим редом са развијеном за-ставом и иде се с пјевањем; у основној школи: распоред гостију, говор предједника Друштва „Бран-ко“, Химна Црногорска, укуцава-ње клинца и гозба (закуска); сли-кање цијелог скупа и шетња с гостима; у вече забава Никшићског Занатлиског Удружења уз судјело-вање Цетињског Радничког Друш-тва у част освећења заставе друштва „Бранко“ (засебни програм).

Отпочеће рад. Привремени у-правник објавио је нарочитим об-јавима, да ће вечерас позориште отпочети рад. У тој се објави по-миње како је, крај досадањих, ан-гажовано и нових чланова, као и то, да се вечерас даје шаљива игра „Библиотекар“, а сјутра вече „Отац-бина“. Још се ставља к знању да да је зграда поправљена и да нема опасности од промаје, а да је и предвиђено да се уведе парно цен-трално гријање. На крају се апе-лује на родољубље грађанства, које се позива да симпатијама и похо-ђењем поможе и очува ову установу, „која нашу пријестоницу дичи пред-циједим образованим Српством“. О програму рада, о репертоару, ни помена нема.

Вријеме. Тешки, туробни и моч-варни дани јесени све више осна-јају. Киша досадно по цијели дан сипи без престанка, а често се и плахи необуздани пљускови раз-лију и страшни громови затутње, што је све специјалитет пријесто-ничког климата. Покушао је и вје-тар с југа да завитла, али је био слабе моћи и још исте вечери, кад је и почео, престао је. Киша се још једнако излива и нема изгледа да ће ускоро престати.

Разне вијести

Нова француска публикација о Че-сима. Чеси су знали својим радом као и угледом својих великих народних пред-ставника стећи симпатије Француза. У пошљедње вријеме раширио се интерес за нашу сјеверну браћу и у широј фран-цуској публици, те није готово ништа чудно, што је у сразмјерно доста кратко вријеме изашло већ више француских књига о Чесима, чешкој култури, нацио-налном животу и т. д. Ових дана пред-ложио је опет гроф Хантх, као извје-стилац спољног одбора чешкога Народнога Вијећа за француске ствари, На-родноме Вијећу занимљиву студију фла-мскога адвоката Ф. де Вишера о Чесима под насловом „La Question des langues et l'enseignement universitaire en Boheme.“ То је сепаратни отисак студије, што је ирвобитно изашла у „Revue Generale“ у Брислу. Ова публикација, што ју је ау-тор написао након дужета свога борав-ка у Прагу почетком ове године, заним-љива је по свом садржају и симпатична по ауторовом становишту. Ту се прика-зује оснивање прашке старославне уни-верзе, декрет кутнохорски, који је праш-ко свеучилиште учинио чешким, даље побјелохорско доба, слика чешкога на-роднога пренорода с особитим обзиром на развој прашкога свеучилишта и осо-бито на језично питање, све до раздије-љења универзе у чешку и њемачку и до данашњих тежња за уређењем другог чешкога свеучилишта у Брну. Ова објек-тивно писана публикација, што на сва-

кој својој страни не може зајати ир-скренх својих симпатија за праведну чешку ствар, свршава с ауторовим апо-строфом на љепоте Прага и храмчанеке панораме и жељом за бољу будућност чешкога народа.

Високе цијене жита. Већ је неколико дана, како је терминско нотирање пше-нице достигло висину какве већ давно није било. Висина је цијене пшенице у Аустро-Угарској више него на икојем свјетском тржишту. Овим необичним но-вим повишењима цијена леже мотиви искључиво у берзовно техничким момен-тима, него у чем другом. Аустро-Угарска биљежи највише цијене за пшеницу, раж, зоб, ма да јој је жетва у свим овим врстама житарице и ако не баш одвећ повољна била, ипак прилична и боља него у неким другим дјеловима Европе. Ово умјетно форсирање цијена у данима свеопште скупоће осјећа се веома тешко нарочито од конзументских кругова, а немају од њег пуно користи ни проду-центи већ једино спекулант. Све акције, које се воде за снижење животињх на-мирица неће много користити, ако се не реформира ондје, гдје је корјен злу, и гдје се таква реформа даде провести без уштрба животних слојева већ чак само у њихову корист. Спекулацији у овим данима скупоће поготово под за-штитом саме државе апсолутно не би смјело бити мјеста.

Уређење брзојавних листова. Упо-редо са развијањем интернационалног промета, опажа се већ давно потреба некога средства, којим би се брзо, лако и јевтино шилале вијести у све крајеве свијета. Премда пошта и брзојави стоје данас на високом степену, ипак још у-вијек не задовољавају у оној мјери, како то трговина и индустрија данас захти-јева. Напредна Француска пронашла је излаз из ове неприлике; она је увела „брзојавне листове“, за које се незнагна такса плаћа. Такса за један брзојавни лист износи за сваку ријеч по једну па-ру, према томе не стоји више, него ек-спресни лист, а стиже ипак далеко прије него експресни лист. У Француској по-стоји ова уредба већ преко годину дана. Мјесечно прима на отпрему преко 15.000 таквих листова, па кад се узме, да један такав лист попријечно садржава до 50 ријечи по 1 пару, то је укупни износ 7500 перпера. Трошкови пак ушљед ове нове гране износе мјесечно само 1400 круна. Овај нови начин уведен је само у некојим крајевима а да је уведен у ције-лој земљи, била би корист још много већа, колико за пошту, толико за трго-вину и индустрију. Обзиром на лијепо успјех, што га брзојавни листови полу-чили у Француској, намјерава сада и Њемачка да увела исти систем одаши-љања брзојавних саопштења.

Важност и корист брзојавних листова најбоље би се за право опајала тек онда, кад би се ови листови у свим др-жавама увели, и сасвијем замјенили ек-спресне листове.

Једна нова „држава“. Државна власт у графству Силго на западној обали Ир-ске држала је ономад сједницу на којој је рјешавала, шта да ради са острвом Инитмуром, које се одметнуло од Енгле-ске. Окружни начелник саопштио је да нико од власти не може приступити овом кршевитом острву, а да се на њега са сивова не сручи киша од камена. Он је хтио, да га бомбардује, али се жени-рао, да то учини са једним острвом, ко-је није веће од три квадрата километра, и на коме станује свега 14 породица.

Ово оригинално становиштво неће да зна за државну власт. Судску им дуж-ност врши најстарији члан у задрузи, који се и Богу моли за своје суграђане. На острву имају развалине једне цркве из XIV вијека, и те су развалине и храм и судница. Становништво је извело по-дјелу рада: жене гаје дјецу и обдјељава-ју кртолу, а људи иду у риболов. Кад наступи „непријатељ“, а то су енглеске власти, жене отискују већ у непријед спрењене стијене, и тако бране острво од напада. Чује се, да је послата наред-ба у Силго, да се то острво остави на миру!

Несреће у свијету

— У Лутиху се догодило врло чу-дан случај несреће. 43-годишња жена се у сну дигла са кревета, попела се на кров и објесила се рукама о жљиб. Једна су-сјетка се у то пробудила и именов до-звала несретну жену, која се у то пробудила и пала 20 метара дубоко на плочу, гдје се размрскала.

— Код Боровића је сељакинија Антонију Соуцек прегазео возу. Она је мало за тим у болници умрла. Прије неколико го-дина прегазио је воз на истом мјесту и

њезинога оца. Он је онда добио — јер су му одрезане обије ноге — одштету од 40 хиљада круна. Држи се, да је сеља-киња хтјела из појуде за добитком да проузрокује сличну незгоду. Оставила је осморо дјеце.

— Три непозната човјека напали су писмоношу општине Черна код Арно-а и свезали га за дрво. Разбојници су угра-били плијен вриједан 800 круна и онда побјегли. Листоношу су сељаци послѣе нашли сасвим малаксалог. Потрага је до-сала безуспјешна.

— 13-годишњи гимназијалац Пишл у-спио се код Боденбаха на т. зв. Fliegenschvammfels. Одатле се сурвао. Нашли су га тешко израњена.

— У дворишту свога стана у Шарлотен-бургу нађен је хемичар проф. др. Михаелис мртав. Глава мртвачева је била пуна рана. За то се сумњало у убиство. Полиција је установила, да је професору по ноћи пукла жила. Он је устао, да потражи по-моћ, но нагубио је равнотежу, срушио се у дворштите и остао мртав.

— У јавној једној кући у Килу устри-јелио је поморски официр Пез 22-годи-шњу Вајсбахер, а онда себе. Мотив је — љубомора.

— На игралишту гимназије у Берну вјежбали су се горњо-гимназијалци у ба-цању копља. Сину учитеља 19-годишњем матуранту Генге-у продрло је једно копље у главу. Након неколико часова био је младић мртав.

— Један брод са излетницима налетѣо је о потпору моста код Валтерсдорфа. 20 дјеце је што тешко што лако рањено.

— Код Лумда је уништен воз пун хад-ријума због судара са другим влаком. 5 дјевојака је мртво, 7 тешко рањено.

— Пред женском казнионом у Паризу дошло је до крви између револуционарних анархиста и полиције. Анархисти су дошли у великом броју до казнионо да приред овације својој сумишљеници Марсовој, која је требала бити пуштена. Пуцано је из револвера. На обе стране има много рањених.

— Фирма Вајс и син, трговина мани-фактуре у Пешти одуставила је плаћања са пасивом од 230.000 круна.

— Познати уметник на гулама Јаро-слав Коцјан, подвргао се у Прагу врло тешкој операцији, која је посве успјела. Коцјан ће оздравити за неколико недеља.

— У Прагу је у главној пошти нађен у заходу свезан неки човјек. Навео је да је нападнут и оробљен. Своје име неће да каже. Полиција држи, да је он новац про-невјерио и да је само фингирао напад.

Занимљивости

— У Јајцу у Босни откривен је ових дана врућ извор (топлице). Истражива-њем се је установило, да тај извор по-све одговара Карловарским Топлицама. Температура извора износи 64 ступња.

— Млади словеначки ђаци, који су до сад учили у Прагу, уписали су се у кра-ковско свеучилиште. „Час“ пријећује, да та уписивања имају сврху, да ђаци дођу до загребачког свеучилишта.

— У Диселдорфу је умро у 73 годи-ни живота познати њемачки сликар жи-вотиња И. К. Кренер члан берлинске а-кадемије.

— Аустроиски бесар је повисио будућем престолонашљеднику надвојводи Карлу Франц Јосифу апанажу, те ће имати 400.000 круна годишње.

— У Унгвару је откривена у понеде-љак спомен-плоча пјеснику Петефију.

— У Пешти је уз судјеловање градске општине ступило на снагу уређење, по којем се све трговине имају затворити у 8 с. Неколико се трговаца томе хтјело одупријети, но присилили су их намје-штеници, које је подупрло грађанство. На некојим трговинама су разбијени из-лози. Полиција је ухапсила више особа.

— Математичар Поинкаре приоштно је академије наука и умјетности установ-љење географске дужине помоћу брзоја-ва без жица. Пробе између Вијерте и Париза — 1500 километара — довели су до сјајних резултата. Овај пут прева-љен је за стоји дио једне секунде.

— Карнеђи је припослао швајцарском савезном вијећу своту од три милијуна круна као фонд за подупирање оних о-соба, које су се унесрећиле при спаса-вањима.

— Ових дана је у Лавову и у цијелој земљи јак снијег.

— За вријеме службе божје у једној цркви у Бари-у у Италији запањила се одјећа на кипу мајке божје. Виернике у цркви сповата је страва, те су сви жур-нули према излазима. Више је особа оз-лијеђено.